

הוא שהעלה בן על פי עדותו של אביו לכהונה, ומדפשיטיןן שרבי העלה בן על פי אביו לכהונה, נפשט נמי שר' חייא הוא שהעלה אה על פי אחיו ללויה.

ומקשינן: ולדעת רבי חייא שהעלה אה על פי אחיו לכהונה, מאי שנא בן דלא האמנת את אביו להעיד עליו, משום דקרוב הוא אצל אביו, והלא אה נמי קרוב הוא אצל אחיו, והיאך העלית על פי עדות האה?

ומתריצין: שכאן מדובר במסיח לפי תומו, כ-א שלא בא במיוחד כדי להעיד, אלא מתוך דבריו הבנו שאחיו הוא.

וכי הא מעשה שהיה, שהעלו אדם לכהונה על פי נאמנות של "מסיח לפי תומו":

מפני שקרוב הוא, לא תאמינו גם לאכול בתרומה (137)?

אמר לו רבי לרבי חייא: הטעם שאני מאמינו להאכילו בתרומה למרות שקרוב הוא, משום שבידו להאכילו בתרומה אף בלא בית דין, שהרי כהן הוא, והכל חולקים לו תרומה. ומיגו שיכול להאכילו תרומה בעצמו, יכול נמי לומר כהן הוא לעניין זה.

והטעם שאיני מאמינו להשיאו אשה, משום שקרוב הוא ופסול לעדות, ואינו נאמן במיגו כמו לגבי תרומה, משום שאין בידו להשיאו אשה בלא בית דין שיאשרו שאיננו ממזר (138).

ומברייתא זו תסתיים [תפשוט] — שרבי

מהלך הגמרא באופן שונה מרש"י, וכתב — ש"בידו להאכילו בתרומה" פירושו — על ידי שיאמר שאינו בנו, ומה שאינו נאמן ליוחסין בצירוף עם עד אחר, במיגו שיאמר שאינו בנו, היינו משום שגבי יוחסין בעינן עדות כשרה, וקרוב פסול לעדות משום גזירת מלך, ולזה לא מהני מיגו, ורק לעניין איסורים מהני מיגו כיון שאין צריך עדות כשרה.

ולשיטתו צריך עיון טובא, מה הקשה רבי חייא לרבי, דלמא דווקא גבי תרומה הכשיר רבי קרוב, משום שאין צריך עדות כשרה, וליוחסין אינו נאמן משום דבעינן עדות כשרה? וצריך עיון.

138. ואם תאמר — מדוע אינו נאמן לומר שכשר הוא ליוחסין בצירוף עם עד אחר, במיגו שהיה אומר אין זה בני?

יש לומר — שכיון שלפי דבריו כעת קרוב הוא, ופסול לעדות. לא מהני בזה מיגו.

ורק גבי תרומה מועיל המיגו, משום שאף

137. וצריך באור, הרי לכאורה יש לחלק ולומר — שדווקא גבי איסורים קרוב נאמן, משום שכל הפסולים כשרים להעיד לאיסורים, משא"כ לגבי יוחסין בעינן עדות כשרה, ולכך פסלו רבי ליוחסין?

ומבואר שאע"פ שכל הפסולים כשרים להעיד לגבי איסורים, מכל מקום קרוב פסול, משום שנחשב כבעל דבר, ובבעל דבר איכא גזירת מלך שאינו יכול להעיד, שהרי אפילו משה ואהרן שאין בהם חשש שקר, פסלתם התורה לעדות.

ומה שהוכשרו הפסולים לעדות איסורים — היינו דווקא אלו שפסולים משום חסרון נאמנות, ולא אלו הפסולים משום חשש משקר.

ולכן אם הכשיר רבי קרוב לגבי איסורים, הוא הדין שיכשירונו אף לגבי יוחסין. — קובץ הערות סימן סה'.

אך אכתי קשה — אם קרוב פסול משום גזירת מלך ולא משום חסרון נאמנות, מה יועיל בזה מיגו?

וביותר קשה — שהנה הריטב"א באר את

דאמר רב יהודה אמר שמואל — מעשה באדם אחר, שהיה מסיח לפי תומו, ואמר: "זכורני, כשאני תינוק, ומורכב על כתיפו של אבא, והוציאוני מבית הספר" (139), והפשיטוני את כותנתי והטבילוני כדי לאכול בתרומה לערב",

ורבי חייא מסיים בה, והוסיף על דברי רב יהודה — שאמר אותו אדם "והבירי בדילין ממני כדי שלא יטמאני, והיו קורין אותי יוחנן אוכל חלות". והעלהו רבי לכהונה על פי, ומכאן ראייה שנאמן "מסיח לפי תומו", להעלותו לכהונה לעניין אכילת תרומה.

תניא בבביתא: רבי שמעון בן אלעזר אומר: כשם שאכילת תרומה — חזקה לכהונה, כך אכילת מעשר ראשון — חזקה לכהונה.

והחולק תרומה בבית דין, — הבינה הגמרא, שכוונת הבריתא לומר — מי שחולק בתרומה על פי בית הדין הקבוע באותה העיר, אינה חזקה. ולקמן תקשה הגמרא, אם בבית הדין לא הוי חזקה, היכא הוי חזקה?

ומקשינן: מהו שאמר רבי שמעון שמעשר ראשון הוי חזקה לכהונה, והלא מעשר ראשון דלוי הוא?

ומתריצין: סבר רבי שמעון כרבי אלעזר בן עזריה, שאמר שהכהן מקבל ג"כ מעשר ראשון.

והיכן נאמרו דברי רבי אלעזר? — דתניא בבביתא: נותנים תרומה — לכהן. ומעשר ראשון — ללוי. דברי רבי עקיבא.

רבי אלעזר בן עזריה אומר: מעשר ראשון אף לכהן.

ומקשינן: אפילו אי סבר רבי שמעון כרבי אלעזר, אכתי ליכא ראייה מאכילת מעשר ראשון, שהאוכלו כהן הוא, משום שאימור [אולי כל מה] דאמר רבי אלעזר בן עזריה הוא רק: "מעשר ראשון אף לכהן", אך שמעשר ראשון לכהן ולא ללוי, מי אמר? וממילא אין ראייה מאכילת מעשר ראשון לכהונה, משום שאולי לוי הוא ולא כהן?!

ומתריצין: איז! לעולם סבר כרבי אלעזר בן עזריה, אלא שרבי שמעון איירי בתר דקנסיהו עזרא ללויים שלא יקבלו מעשר ראשון (140), ואז באמת מעשר ראשון נאכל רק לכהן, ורבי אלעזר איירי קודם שקנסם שאז נאכל אף לכהן. (141)

ומקשינן: והלא עדיין ליכא ראייה לכהונה

140. כמבואר במסכת יבמות, (דף פו' ע"ב), שקנסם עזרא משום שלא עלו עמו מבבל.

141. ואמנם רבי עקיבא שסבר שקודם שקנסם עזרא היה מעשר ראשון נאכל ללויים בלבד, סבר שאחר שקנסם נאכל מעשר ראשון אף לכהנים, ולא רק לכהנים כרבי אלעזר.

אך יש שפירשו — שכעת חזרה בה הגמרא

לפי דבריו כעת יש לו מיגו, שעדיין יכול להאכילו בתרומה. תוספות.

139. כתבו התוספות, שבטעם שהזכיר בדבריו שלקחוהו מבית הספר, משום דאי לאו הכי אפשר לומר, דמה שאכל בתרומה משום שעבד הוא.

מאכילת מעשר ראשון, משום שאולי לוי הוא, ומה שקיבל מעשר ראשון — דלמא איקרו ויהבו ליה, למרות שאיננו כהן, שהרי אינו אסור באכילתו?

ומתריצין: אמר רב חסדא — הכא במאי עסקינן: כגון, דמוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא. ונפק עליה [דהיינו על בנן] קלא — דבן גרושה ובן חלוצה הוא. וראינו שחלקו ליה לדידיה מעשר ראשון בבית הגרנות.

וכעת ודאי אין לומר שהוא לוי, דהרי לאו לוי הוא, דהא הוחזק לן באביו שכהן הוא.

מאי איכא למימר, אולי בן גרושה או בן חלוצה הוא?!

לא מיבעיא שאי אפשר לומר כן — למאן דאמר מעשר ראשון אסור לזרים, דלשיטתו — אי לאו כהן כשר הוא, לא הווי יהבי ליה ממעשר ראשון.

אלא אפילו למ"ד מעשר ראשון מותר לזרים, הני מיילי שמותר לזרים, רק למיספק להו, [כלומר להאכילם אחר שחלקו], אבל בתורת חלוקה ודאי לא יהבי ליה, ולכן אם הוחזק שחלקו לו במעשר ראשון, ודאי כהן כשר הוא.

והדרין לבאר את הברייתא, ומקשינן: מהו

שאמר רבי שמעון — "והחולק בבית דין אינה חזקה", והלא אי חלוקה בבית דין לא היא חזקה, היכא הויא חלוקת תרומה חזקה?

ומתריצין: אמר רב ששת: הכי קאמר רבי שמעון — יורש החולק תרומה שהייתה בנכסי אביו, עם אחיו בבית דין, אינה חזקה. שמא חלל הוא, ואפילו חלל יורש את אביו (142).

ופרכינן: פשיטא! מהיכי תיתי שתהא חלוקתו חזקה לכהונה, והלא ודאי שחולק מדין ירושה?!

ומתריצין: מהו דתימא, נחזיקנו לכהונה מכך שלא אמר לו אחיו טול אתה חולין ואני תרומה, ומדחנך אחים לקחו מן התרומה לאכילה, האי אח נמי חלק בתרומה לאכילה, שאם לא כן לא היו האחים מזוללים בתרומה לתיתה לו, והיו נותנים לו חולין כנגדה.

קא משמע לן רבי שמעון, שאמנם חנך אחים חלקו בתרומה לאכילה, אך האי אח חלק בתרומה כדי לזבוני את חלקו לכהנים, ומה שלא נתנו לו אחיו חולין כנגד חלקו, שמא לא היה להם מספיק חולין לכך. ריטב"א:

שנינו במתניתין לעיל (כ"ג ע"ב): רבי יהודה אומר: אין מעלין לכהונה על פי עד אחד.

הלויים שבאותו דור שלא ינתן להם המעשר ראשון כלל, רק לכהנים. אך אח"כ היו נותנים את המעשר בין לכהנים ובין ללויים.

142. רש"י פירש שאף כאן מדובר כשיצא עליו קול שבן גרושה הוא, ולכן לא סגי בחלוקת נכסי אביו כדי להשבית את הקול. אבל בלא קול —

ממה שתלתה את דברי רבי שמעון בדברי רבי אלעזר, וסכרינן כעת שבין לרבי אלעזר ובין לרבי עקיבא — אחר שקנס עזרא את הלויים אין מעשר ראשון נאכל אלא לכהן בלבד. ועיין בתוספות שדחו פירוש זה. — תוספות.

ודעת הרמב"ם (פרק א' מהלכות מעשר הלכה ד', ובכסף משנה שם) — שעזרא קנס רק את

ודחינן: אי אפשר לומר כן, שהרי אמר רבי יוחנן: שלדברי הכל, כלומר – בין לרבי שמעון בן גמליאל, ובין לרבי אליעזר, אין ערער פוסל בפחות משנים⁽¹⁴³⁾.

ואם כן, הדרא קושיא לדוכתא, במה נחלקו רבי שמעון ורבי אליעזר?

ומתריצין: אלא, הכא במאי עסקינן שנחלקו רבי שמעון ורבי אליעזר: כגון דמוחזק לן באבוח דהאי, דכהן הוא, ונפק עליה קלא [יצא על הבן קול, בלא עדות]. דבן גרושה או בן חלוצה הוא, ופסול לכהונה, ואחתנייה, [והורדנו אותו מן הכהונה] משום אותו קול.

ואח"כ אתא עד אחד, ואמר: "ידענא ביה דכהן הוא", ואסקיניה [העלנו אותו לכהונה] כ-ב על פיו של אותו העד⁽¹⁴⁴⁾.

ואח"כ אתו בי תרי, ואמרי: "בן גרושה ובן חלוצה הוא", ואחתנייה [הורדנוהו שוב מן הכהונה]⁽¹⁴⁵⁾, ושוב אתא עד אחד, ואמר: "ידענא ביה דכהן הוא",

ודכולי עלמא, היינו בין רבי אליעזר ובין רבי

וכו', אמר רבי אלעזר: אימתי במקום שיש עוררין, אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד. רבי שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן: מעלין לכהונה על פי עד אחד.

ומקשה הגמרא: והלא רבי שמעון בן גמליאל שאמר – מעלין לכהונה על פי עד אחד, היינו רבי אליעזר, שאף הוא אמר שבמקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד?

ושקלינן וטרינן: וכי תימא, שנחלקו האם סגי בערער אחד כדי שלא נוכל להעלותו לכהונה אלא על פי שני עדים, או דלמא – דווקא היכן שישנם שני עדים לערער על כשרותו, בעינן שני עדים להכשירו, אך נגד ערעור של עד אחד, סגי בעד אחד להכשירו.

ודבר זה איכא בינייהו, דרבי אליעזר סבר: אפילו במקום ערער אחד, אין מעלין לכהונה אלא בשני עדים.

ורבי שמעון בן גמליאל סבר: דוקא כשהערער הוא על פי תרי עדים, אזי צריך שני עדים אחרים כדי להכשירו, אך נגד ערער אחד סגי בעד אחד להכשירו.

נפסל מאכילת תרומה משום עד אחד. ברם, אם יצא הקול שפסול הוא, אע"פ שאין שני עדים לפוסלו, נפסל על פי הקול, ואינו עולה לכהונה עד שיבא עד אחד ויכשירו.

144. וכבר בארנו בהערה הקודמת, שהיכן שהורעה חזקתו על ידי קול בלבד, סגי בעד אחד כדי להכשירו לכולי עלמא. תוספות.

145. והקשה הגאון רבי עקיבא איגר – מדוע

מהיכי תיתי להסתפק שמא בן גרושה הוא? והריטב"א כתב שאפשר לפרש עוד אפילו בלא קול, כגון שהיו לאביו בנים כאן שהוחזקו ככשרים לכהונה, והלך אביו למדינת הים, וחזר ועמו בן זה, ואמרינן בפרק עשרה יוחסין, (קידושין מט' ע"ב) שצריך להביא ראיה שהבן כשר לכהונה.

143. וכתבו התוספות, שאמנם מסקנת הסוגיא שערעור על ידי עד אחד לא שמייה ערעור, ולא